

spreek!

Over geloof, kerk en samenleving

THEMA: **DE ONOPVALLENDE HEILIGE**

Steun het Fonds Priesteropleiding!

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

Bankrekeningnummer
NL94INGB0650250826

Snel, eenvoudig en
veilig doneren?
Gebruik de QR-code!

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

HET MOMENT DAT AFSCHEID
NEMEN ONVERMIJDELIJK IS

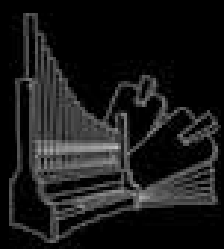
050 - 5255980
INFO@UITVAART-GRONINGEN.NL

Schrijf je in bij Uitvaartzorg Boerhaave voor een
tegemoetkoming van €200 bij een uitvaart verzorgd door ons

Kaat en Tjhuis Orgelmakers BV

Dalumerstrasse 23
49808 Lingen(Dtsl)
Postbus 5001
8260 GA Kampen
info@kaatentjhuisorgelmakers.nl

**Bestel online op:
www.kerkkaars.nl**

**Bekijk ons compleet assortiment
kwaliteitskaarsen op www.kerkkaars.nl.
Wij leveren direct uit voorraad
binnen 24 uur bij u thuis!**

De onopvallende heilige

Hoofdredacteur

Lammert de Hoop

Paus Franciscus riep 2021 uit tot Jozefjaar. De Spreek! is aan deze heilige gewijd. Dit bisdom kent Jozefkerken in Groningen, Delfzijl, Zandberg, Barger Compascuum, Zuidhorn en Heeg. Jozef valt niet zo op in de Evangelieverhalen en komt pas laat in de kerkelijke traditie in de schijnwerpers te staan, vertelt plebaan Rolf Wagenaar van de St. Jozefkathedraal. Een kleurrijke 'verjongingskuur' volgt in de loop der tijd. Ook pausen zien verschillende kanten van St. Jozef. Zijn ambachtelijke kant, timmerman of misschien architect zoals Piet van der Schoof uitlegt, wekt in onze tijd een andere actuele associatie. Hebben we nog voldoende oog en waardering voor de ambachtelijke kant van het leven? Bisschop Van den Hout staat daar uitgebreid bij stil. Het gastinterview met de katholieke neuropsycholoog Annemaaïke Serlier-van den Bergh gaat in op taal- en beelddenken bij jongeren en gelovigen. Elise Janssen doet kleurrijk verslag van een klimweekend van bisdomjongeren in Grollo. Hoe een onopvallende heilige inspireert tot verrassende visies en gebeurtenissen!

Inhoud

6 **Sint-Jozef, de arbeider**
Column van de bisschop

8 **Verjongingskuur van de H. Jozef**
Plebaan Rolf Wagenaar van de St.-Jozefkathedraal over de stijgende ster van H. Jozef

12 **Jozef in de kunst**
Van beelden en schilderijen tot glas-in-lood

14 **Taal- en beelddenken in kerk en samenleving**
Gastinterview Annemaaïke Serlier-van den Bergh: katholiek en klinisch neuropsycholoog

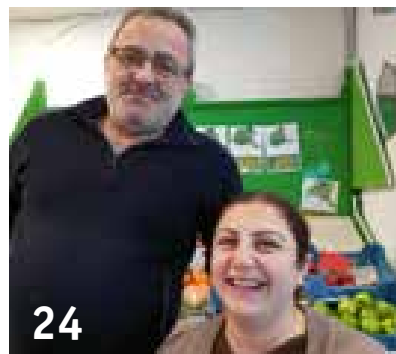

17 **Negen dagen bidden tot Sint-Jozef**
Boekbespreking

18 **Bescheiden vader en bouwkundige**
De bijbelse context van Jozef in Nazareth

20 **Tienerweekend in klimbos Grollo**
Startactiviteit van het Jongerenplatform met de bisschop

22 **Drie pausen en St.-Jozef**
De heiligheid van Jozef bij paus Pius IX, Benedictus XVI en Franciscus

24 **Blij in Bolsward**
Syrisch vluchtelingengezin voorbeeld van christen-zijn

26 **St.-Jozef en de huizenmarkt**
Omgekeerd in de grond verkoopt beter...

28 **Ontsluiting van mirakelen**
Eigentijdse visies op 'wonderen' en heruitgave mirakelboek van Maria van Sevenwouden

30 **H. Jozef in een Groninger stal**
Uniek middeleeuws fresco in de Petrus en Pauluskerk van Loppersum

Afbeelding voorpagina: Beeld H. Familie, Jozef kathedraal Groningen.

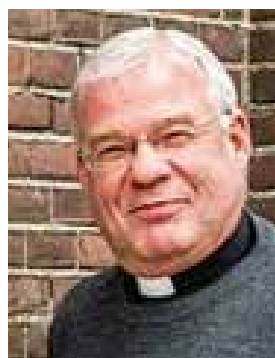
Met ingang van 1 september 2021 heeft **Zr. Dorothea Brylak SMMP** (Zusters van de heilige Maria Magdalena Postel) de kerkelijke zending ontvangen voor haar functie als pastoraal werkster in de parochie Zalige Titus Brandsma. Zij zal voor 0,8 fte werkzaam zijn met als standplaats Bolsward. Haar presentatie was op 26 september jl. De bisschop wenst haar veel arbeidsvreugde en bovenal Gods onmisbare zegen toe bij het vervullen van haar werkzaamheden.

Per 1 september 2021 is **Henyer José García León**, priester van het bisdom Roermond, benoemd tot parochievicaris van de parochie Heilige Franciscus van Assisi. De presentatie vond plaats op zondag 12 september jl. door onze bisschop. Zijn standplaats zal zijn Assen waar hij ook gaat wonen op de pastorie. Hij is tevens verbonden met de gemeenschap van de Neocatechumenale weg. De bisschop wenst hem veel arbeidsvreugde toe en Gods onmisbare zegen bij het vervullen van zijn werkzaamheden.

Eveneens werd per 1 september 2021 **César Yovany Cortés Oviedo**, priester van het bisdom Roermond, benoemd tot parochievicaris van de parochie Heilige Drie-eenheid Zijn standplaats zal zijn Hoogeveen maar zijn woonplaats is de pastorie van Assen. Zijn presentatie was op 18 september jl. Hij is tevens verbonden met de gemeenschap van de Neocatechumenale weg. De bisschop wenst hem veel arbeidsvreugde toe en Gods onmisbare zegen bij het vervullen van zijn werkzaamheden.

Sinds 1 september 2021 is pastoor **J.E.M. (Joost) van der Mee**, priester van het bisdom Rotterdam, benoemd tot priester van de Missio Ad Gentes te Groningen. Hij draagt zorg voor de priesterlijke bediening voor de families die vanuit de Neocatechumenale weg aangesloten zijn bij eerdergenoemde Missio Ad Gentes. Dat de Heilige Geest hem mag bijstaan voor de taak die hem is toevertrouwd.

Op 5 oktober jl. herdacht pastoor **C.M. (Marco) Conijn**, werkzaam in de parochie Heilige Jacobus de Meerdere, dat hij 25 jaar geleden, door handoplegging en gebed van mgr. J.B.W.M. Möller, de priesterwijding mocht ontvangen. Wij feliciteren hem van harte met dit zilveren jubileum en wensen hem veel vreugde bij het werken in de wijngaard van de Heer en bovenal Gods rijkste zegen.

NIEUWE MAN OP ECONOMAAT

"Vanuit mijn functie onderhoud ik parochiecontacten over financieel-administratieve zaken. Ik ben Igor Pot, 24 jaar oud, en woon in Zwolle. Mijn HBO-studie Financial Services Management heb ik in 2020 afgerond aan Hogeschool Windesheim. In maart jl. ben ik gestart als medewerker Economaat van het bisdom. Veel vrije tijd gaat op aan mijn grootste hobby: voetbal! Ik voetbal bij vereniging HFC Storica en ik ben supporter van de plaatselijke FC. Voor mijn vakgebied verdiep ik me graag in data-analyse. Ik kijk uit naar een vruchtbare samenwerking!"

SYNODAAL PROCES 2021-2023

Paus Franciscus roept de RK wereldkerk op tot een 'synodaal proces' voor de 16e bisschoppelijke synode 2023 in Rome. Gelovigen en kerkleiders denken mee over twee vragen: Hoe zijn we samen op weg, met het oog op de verkondiging van het evangelie? Waartoe nodigt de Heilige Geest ons uit? De start van dit synodaal proces in ons bisdom was een eucharistieviering in de St.Jozefkathedraal op 17 oktober jl. Alle organen in ons bisdom, van Jongerenplatform tot Diocesane Pastorale Raad, spreken komend half jaar over beide vragen. De uitkomsten gaan naar Rome. Meer over het synodaal proces, zie de bisdomwebsite en www.rkkerk.nl.

Agenda van de bisschop

Oktober

22	13.00 uur	Symposium Leeuwarden
23	19.00 uur	Eucharistieviering Workum, 400 jarig bestaan
24	10.00 uur	Vormsel Hoogeveen
	14.00 uur	Friese Kerkendag Joure
25		Vergadering KBS Antwerpen
26		Vicariaatsavond Groningen-Drenthe, Hoogeveen
27		Vicariaatsavond Friesland-Noordoostpolder, Joure
28	15.00 uur	Rede van Friesland, Leeuwarden
30		Klusdag Stichting Present
31	15.00 uur	Zegening nieuw gedeelte begraafplaats Emmeloord

November

1	11.00 uur	Eucharistieviering Allerheiligen, kathedraal
2	09.30 uur	Eucharistieviering Allerzielen, rk kerkhof Groningen
	19.00 uur	Eucharistieviering Allerzielen, kathedraal
4	19.00 uur	Studentenparochie
6	12.00 uur	Investituur H. Graf van Jeruzalem, Bolsward
7	11.00 uur	Vormsel Harlingen

9

13

14

10.00 uur

18

14.00 uur

19

19.00 uur

21

22-26

26-28

29

16.00 uur

December

2

17.00 uur

7

8

10.00 uur

14.00 uur

11

11.00 uur

19.00 uur

12

14

15

19

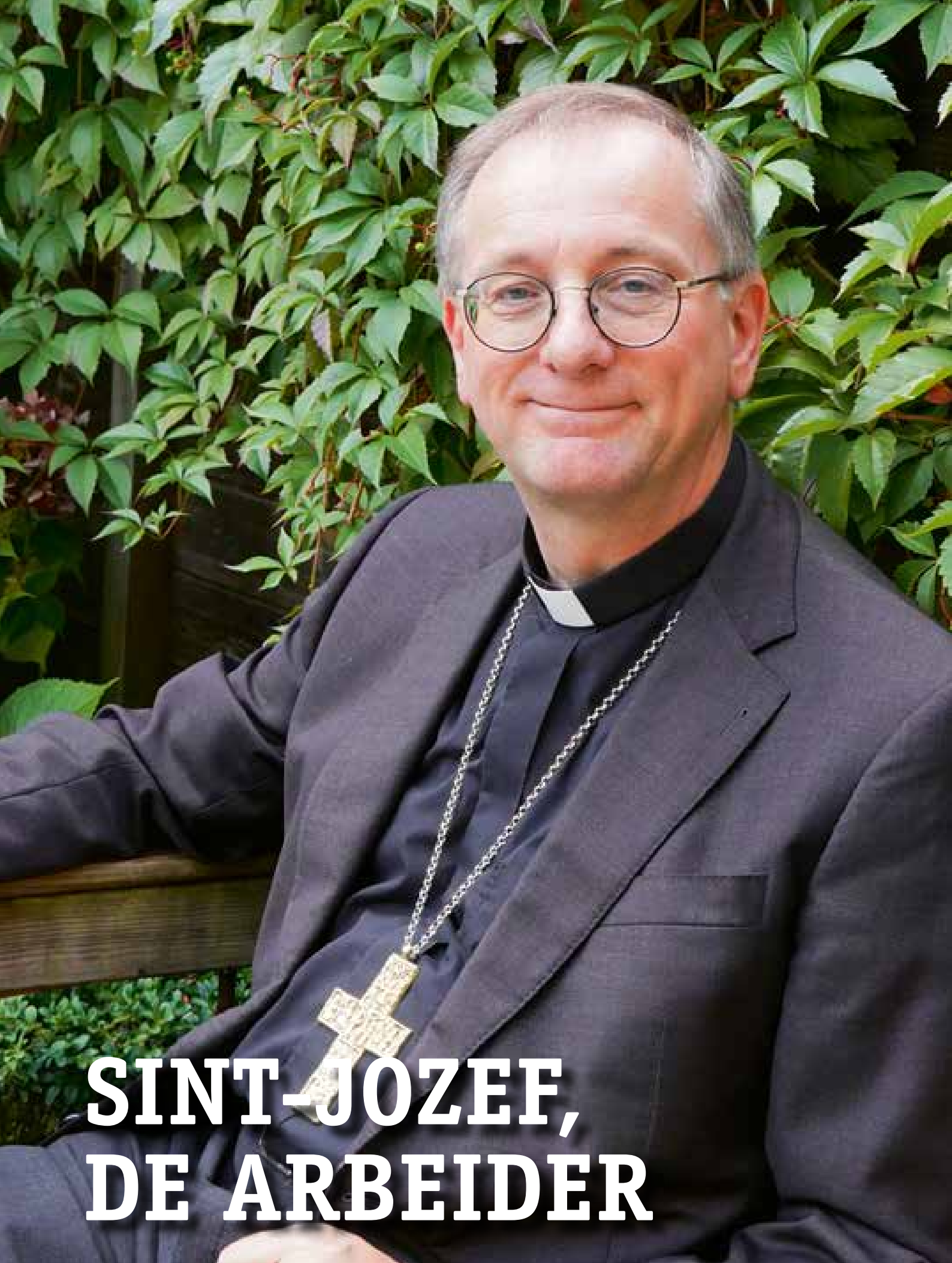
09.00 uur

24

25

Bisschoppenconferentie
Diocesane Pastorale Raad,
Hoogeveen
Vormsel Meppel
Protocollair gesprek VPW
Vormsel Klazienaveen
Ameland, 375 jarige bestaan
H. Clemens
Geven retraite te Postel
Tienerweekend Heiloo
Vergadering KBS, Breda

REA
Bezinningsdag pastoraal
werkers Heerenveen
Priesterraad
Kapittel
Eucharistieviering Huis van
de Pelgrim, Wollega
Vormsel Noordoostpolder
College Bovendonk, Judaica
Bisschoppenconferentie
Bezinningsdag clerici, Joure
Eucharistieviering 100 jarig
bestaan rk kerk Steggerda
Nachtmis kathedraal
Hoogmis Kerstmis, Leeuwarden

SINT-JOZEF, DE ARBEIDER

Het bedrijfsleven schreeuwt om automonteurs, bouwvakkers, timmerlieden, elektromonteurs, koks ... Welke beroepen en ambachten zijn er nog meer waar zo'n grote behoefte aan is? Op het moment dat de coronacrisis in zijn hevigheid ten einde loopt, constateren we dat de economie niet is ingestort maar opbloeit. Grote en kleine ondernemingen zoeken naar personeel. Ook in de zorg en het onderwijs is er meer (bevoegd) personeel nodig. Tussen haakjes: de kerk kent ook een tekort, aan met name priesters, maar het is ook goed dit te relativeren en te vergelijken met de algemene tendens in onze samenleving.

Door onze menselijke arbeid vervullen wij de opdracht die de Schepper ons heeft meegegeven. Wij bouwen aan onze beschaving, en besturen en voltooiën de schepping. Het werk dat we verrichten draagt bij aan het behoud van onze aarde en aan een leefbare samenleving voor iedereen. Wij zijn er niet om onszelf te verrijken.

In de afgelopen decennia heeft de beroepsbevolking zich ontwikkeld in de richting van de dienstverlenende sector. Er zijn allerlei adviesbedrijven, consultants, managers en beleidsmedewerkers gekomen die niet zozeer de handjes laten wapperen, maar meer met hun hoofd werken. 'Die heeft een goede baan', plachten we te zeggen, als iemand niet zijn handen hoefde vuil te maken om de kost te verdienen. Maar de traditionele ambachten en beroepen kunnen toch niet gemist worden! En ze verdienen respect en een goede beloning, al moet ik zeggen dat in het algemeen het loonniveau in ons land wel erg hoog ligt.

Sint-Jozef was een timmerman. We gaan ervan uit dat hij zijn vak ook aan Jezus heeft geleerd, en dat Jezus het heeft uitgeoefend voor Hij aan zijn openbare leven begon. Met Sint-Jozef als timmerman wordt het werk van de gewone man en vrouw geheiligd. De menselijke arbeid heeft waarde voor het Koninkrijk van God. "Door eigen werkzaamheid en natuurlijk

talent heeft de mens steeds getracht zijn leven verder te ontwikkelen" (Gaudium et Spes, Tweede Vaticaans Concilie). Menselijke arbeid draagt bij aan een leefbare samenleving, maar het is voor de persoon in kwestie ook een mogelijkheid om zichzelf te ontwikkelen en een menswaardig en zinvol bestaan op te bouwen. Werk is een onderdeel van ons leven. Naast een thuis bij familie en vrienden is ook het werk een belangrijk onderdeel van ons leven. Er gaat nogal wat tijd in zitten, en een baan die bij ons past is belangrijk voor ons persoonlijk welbevinden. En het werk geeft ons ook meer sociale contacten en collega's.

Het aantal jongeren dat in VMBO en MBO voor praktische beroepen in opleiding is, is in vergelijking met het aantal HAVO/VWO-scholieren groot, maar begint tekort te schieten. Deels omdat meer jongeren het in theoretische opleidingen zoeken. Een andere oorzaak is dat er in onze vergrijzende samenleving relatief weinig jonge mensen zijn ten opzichte van het aantal ouderen en gepensioneerden.

Het is allerm minst minderwaardig om praktisch opgeleid te worden in plaats van theoretisch. Er is absoluut niets op tegen om naar het VMBO te gaan in plaats van naar de HAVO of het VWO. Als het goed is, heeft iedereen op de basisschool de basisvaardigheden geleerd om deel te kunnen nemen

aan het leven in onze ingewikkelde maatschappij. Sommigen gaan een wetenschappelijk kant op, of een leidinggevende, maar er zijn er ook die gewoon met de handen willen werken. En we komen er steeds meer achter dat we die hard nodig hebben.

Door middel van onze arbeid voorzien we in eigen levensonderhoud en dat van ons gezin. Een gezonde instelling is: 'werken voor de kost'. Dit geldt natuurlijk voor degenen die daar toe in staat zijn. Voor anderen moet gezorgd worden. Dat is een kwestie van solidariteit. Maar je eigen kost verdienen, geeft je waardigheid en zelfrespect.

Heer, moge er zegen rusten op onze arbeid, begeleid het werk van onze handen. Geef dat wij, onder de bescherming van de heilige Jozef, naar zijn voorbeeld het werk volbrengen dat Gij ons opdraagt en het loon ontvangen dat Gij belooft. Mogen alle arbeiders het respect ontvangen dat zij verdienen voor hun bijdrage aan onze samenleving.

+ Ron van den Hout
bisschop van Groningen – Leeuwarden

DE VERJONGINGS- KUUR VAN DE H. JOZEF

spreek!

Tekst: Marlies Bosch

Rolf Wagenaar is plebaan (pastoor van een kathedraal) van de St. Jozef kathedraal in Groningen. In dit themanummer komt hij aan het woord over wat het voor hem betekent de leiding te hebben over een kerk die is genoemd naar de H. Jozef, in het jaar dat door Paus Franciscus is uitgeroepen tot het Jozef jaar.

Rolf Wagenaar, (1944) werd geboren in Nijmegen. Na militaire dienst en een studie kunstgeschiedenis in Utrecht besloot hij priester te worden. Na zijn studie in Rolduc werd hij in 1983 gewijd. Hij was daarna tweeënhalf jaar kapelaan in de St Jozef parochie in Bleric. Hij is sinds 2000 pastoor/plebaan in Groningen.

Rolf Wagenaar: 'Het was een mooi idee van de paus om dit jaar tot het Jozefjaar uit te roepen. Dit deed hij omdat het 150 jaar geleden is dat paus

Pius IX de heilige Jozef van Nazareth uitriep tot 'Patroon van de Universele Kerk'. Maar hij was ook geïnspireerd door de pandemie. Jozef was als stille heilige op de achtergrond en de paus legde de link naar de pandemie waarin zoveel mensen wel een beslissende maar ook bijna onzichtbare rol speelden, zoals verpleegkundigen, schoonmakers, supermarktmedewerker en verzorgers.'

Naamgeving kathedraal

'Deze kerk werd in 1887 zo genoemd, omdat er in de Oosterpoort een arbeiderswijk gebouwd zou worden en hij dus de arbeidende heilige was als timmerman. Sint Jozef gold als patroon van de arbeiders. Daar waren veel katholieken die naar de kerk gingen. Jozef heeft geen directe invloed gehad op mij als mens en priester. Maar in alle stilte gebeurden er toch dingen waardoor ik meer over hem te weten kwam. Ook vanwege het feit dat we dit jaar extra aandacht

Plebaan Rolf Wagenaar bij Jozef altaar

aan hem willen besteden. Zoals: hardwerkende vader. Zijn creatieve moed, aanvaarding, bescherming. Gehoorzaamheid. In deze tijd waarin eigenzinnigheid een grote rol speelt, is hij het voorbeeld van je hoofd buigen. Hij aanvaardde het vaderschap in de wetenschap dat hij niet de vader was. Dat was geen zelfopoffering, maar een zelf-gave in stilte, in alle eenvoud nam hij die taak op zich voor een vrouw die anders alleen een kind zou krijgen. Nu zoveel kinderen vaderloos zijn denken we daar meer over na. Als hij het openbaar had gemaakt dat het niet zijn kind was waarvan Maria zwanger was, was er straf opgelegd. Of hij had in alle stilte van haar kunnen scheiden. Maar de boodschap van de engel weerhield hem daarvan. Toen aanvaardde hij het feit. Vrijwillig.'

Kent hij zelf een bijzondere verering van St Jozef?

Pastoor Rolf Wagenaar: 'Nee, ik heb geen bijzondere verering voor hem, voor geen enkele heilige eigenlijk. Wel is het beeld van Jozef door de jaren gegroeid en helderder geworden. Jozef is voor de meeste mensen onduidelijk geweest omdat er weinig over hem bekend was. De verering van deze heilige is dus pas heel laat op gang gekomen. De paus schrijft wel: 'geen heilige neemt zoveel plaats in als Jozef'. Maar dat was niet zo, dat is pas sinds 1870. In de 15e en 16 eeuw hebben de Heilige Bernardinus van Sienna en Theresia van Avila de verering van Sint Jozef kunnen bevorderen. Daarna ondergaat hij een verjongingskuur want hij was tot dan toe te zien als een grijsaard. Volgens de legendes was hij 82 toen Jezus geboren werd, maar dat was natuurlijk

onzin. Maar daarna wordt het een man van middelbare leeftijd met bruin haar. Pas in 1479 is hij door paus Sixtus IV op de Romeinse kalender geplaatst. Eerder waren er vanaf de achtste eeuw wel al feestdagen op 19 maart, maar in 1479 gold dat voor de hele westerse kerk. De maand maart werd toen toegewijd aan Jozef.'

Jozefkerken

Pastoor Wagenaar: 'Jozef werd op 8 december in 1870 patroon van de kerk, tijdens het eerste Vaticaanse Concilie. Daarna volgde er een explosie van het ontstaan van Jozefkerken, en was er geen kerk meer denkbaar zonder Jozefbeeld. Dat is heel erg laat. Pas rond 1962 is hij door Paus Johannes de 23e opgenomen in de Romeinse Canon. Paus Pius XII heeft in 1955 1 mei als de dag van St Jozef patroon van de arbeiders

Drieluik v.l.n.r.: Jozef in tweestrijd om verloofd te blijven; De engel verschijnt aan Jozef; Het huwelijk van Jozef en Maria.

benoemd, als tegenwicht tegen de door de socialisten ingestelde 1 meidag van de arbeid. Paus Johannes Paulus II noemde hem 'de hoeder van de Verlosser'. Paus Leo XIII benoemde hem tot de 'heilige van het heilig huisgezin', als maatstaf voor Christelijke gezinnen om in liefde en eendracht samen te leven. Dat is in 1907 in de kathedraal afgebeeld. Daar staat het zinnetje: 'Dezen (Maria en Jozef) elkaar beminnend vloeien samen in liefde tot Jezus.' Dat is een aardige actualisering. Ook werd hij de patroonheilige van de zalige dood, omdat bij zijn dood zowel Maria als Jezus aanwezig waren. Daarvan is op het priesterkoor een schildering. Ook wel aardig om te melden: omdat er maar een, redelijk oubollig lied over Jozef bestaat, hebben we ter gelegenheid van het 125 jarig bestaan van de kerk in 2012 twee nieuwe actuelere liederen laten maken. Met een gebed tot de H. Jozef en een overweging door Paus Benedictus.'

Spreek! | oktober 2021

H. Jozef als grijsaard

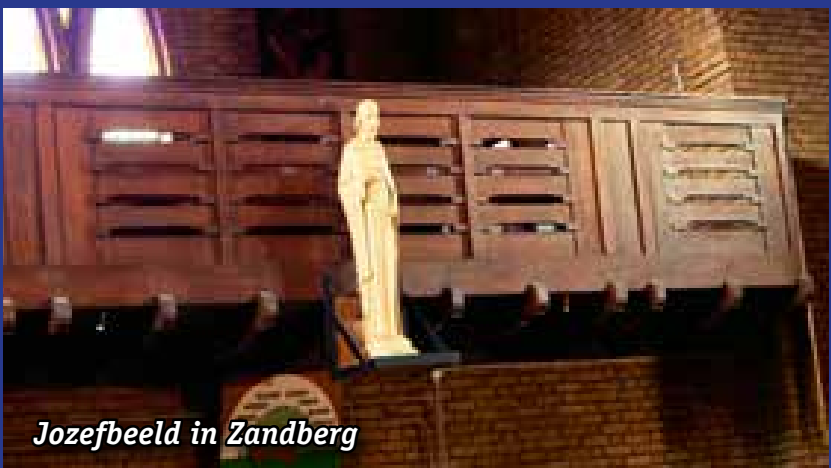
Ivoren reliëf: Op de vlucht naar Egypte

Jozefbeeld in Sneek

Jozef, Maria en jonge Jezus in de werkplaats

Jozefbeeld in Zandberg

Schilderij van werkplaats van Jozefs werkplaats met Jezus en Maria

Jozefbeeld in Zuidhoorn

JOZEF IN DE KUNST

De H. Jozef wordt in de bijbel voor het laatst genoemd in de passage over het weervinden van Jezus in de tempel. Aanvankelijk werd gedacht dat hij een oude man was, maar allengs onderging hij een verjongingskuur door de aandacht voor zijn rol als voedstervader van Jezus. Maar in de loop der jaren kwamen er toch diverse afbeeldingen van hem in omloop. Zo zie je hem als uitverkoren bruidegom van Maria met een bloeiende staf. In de In de Groningse Jozefkathedraal zijn vele facetten te zien van zijn leven, zoals de tien scènes op het priesterkoor, een Jozef altaar, glas in lood ramen en diverse Jozefbeelden. De beelden van diverse mensen uit het Oude Testament leggen een link naar het voorgeslacht van Jozef.

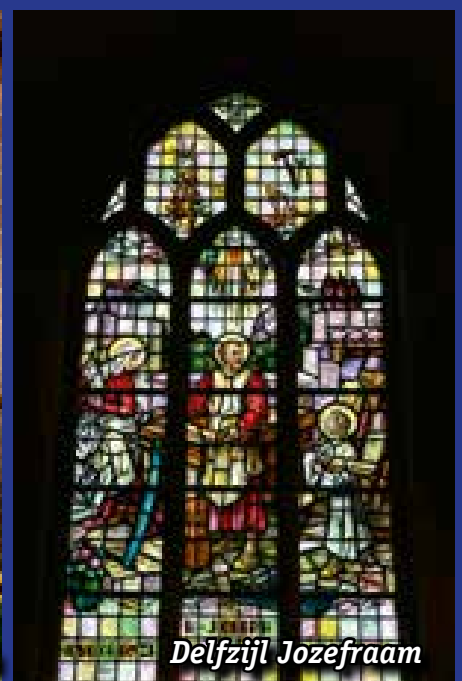
Tekst: Marlies Bosch

Jozef altaar in Heeg

Jozefbeeld Barger Compascuum

Delfzijl Jozefraam

COMBINEER TAAL MET DOEN

spreek!

Tekst: Lammert de Hoop

Jezus trok predikend rond: een man van het woord. Typisch een 'taaldenker' zou je zeggen. Toch was Hij in het spoor van zijn vader, de heilige Jozef, ook ambachtelijk timmerman. Verzamelde praktische vissers om zich heen en vormde ze tot apostelen. Taal- en beelddenken kleurt de houding van mensen in het leven, al zit de kracht vaak in de combinatie. "Taal is ook doen", zegt klinisch neuropsycholoog Annemaaïke Serlier-van den Bergh en lid van de katholieke orde Ridder van het Heilig Graf. Haar recente boek 'Welkom bij de taalclub' geeft veel tips.

Elk mens bezit vanaf de geboorte een voorkeur hoe hij of zij de wereld ontdekt en informatie verwerkt. Het ene kind wil alles vastpakken, voelen en betasten. Valt er iets in scherven, dan leer je daar van. Het andere kind stelt vragen: Wat is dit? Waarom vliegen vogels? Vragen lokken antwoorden uit van anderen en reiken ook kennis aan over het leven en de wereld. Bij de één staat zien, doen en exploreren voorop. Bij de ander luisteren, vertellen of lezen. De beelddenker kijkt naar ruimte en visuele beelden en zoekt zijn weg in de stad aan de hand van objecten en gebouwen. De taaldenker let op namen

en leest straatnaamborden. Het boek van Annemaaïke Serlier-van den Bergh (zie kader) staat vol met dit soort herkenbare beelden. Voor lezers een feest van herkenning zegt de auteur: "Taal- en beelddenken is een universele eigenschap van mensen die door onze linker en rechter hersenhelft is bepaald. Maar vergis je niet: de meeste mensen zijn een combinatie van beide met meer of minder accent op de ene of de andere kant. Een deel van onze hersenen, het 'corpus callosum', zorgt voor belangrijk heen-en-weer verkeer tussen de linker- en rechterhelft van ons brein."

Intelligentie

"De intelligentie van mensen staat ook los van taal- en beelddenken", zegt Serlier-van den Bergh. "Intelligentieniveau blijkt vooral uit de tijd die iemand nodig heeft om een probleem te doorzien en aan te pakken. Een boekenkast in elkaar zetten doet een beelddenker door de kast goed te bekijken. De taaldenker leest eerst de bouwhandleiding en gaat dan aan de slag. Beiden kunnen dit snel of langzaam doen. Sociale achtergrond en de omstandigheden waarin iemand opgroeit hebben meer invloed op intelligentie. In 30 jaar ervaring in de jeugdzorg heb ik dit

vaak gezien. Een sterke beelddenker heeft met schrijf- en leesopdrachten op school meer moeite dan de taaldenker. Vraagt een school veel lezen en schrijven dan is de taaldenker dus in het voordeel. Maar de onderwijsmethode maakt ook veel uit: geef je meer of minder gestructureerd les? Zoals gezegd: de meeste mensen en dus ook jongeren combineren talige en visuele informatie; het is niet zwart-wit. Dat meer praktisch ingestelde kinderen 'niet goed kunnen leren' als een minpunt van zichzelf gaan ervaren, komt ook door de schriftelijke toetstraditie op scholen. Dat kan kinderen demotiveren al is dat niet terecht." Het kan ook onderwaarding van ambachtelijke beroepen – in de geest van Sint Jozef – versterken tegenover functies van hoger opgeleiden.

Polarisatie

Door haar onderzoek onder jongeren als klinisch neuropsycholoog maakt Annemaaïke Serlier-van den Bergh zich echter meer zorgen over een andere trend: de overvloed aan beeldcultuur en opkomst van sociale media in onze tijd. De leefomgeving van jeugd wordt

van vroegs af aan mede bepaald door computer, audiovisuele games en gebruik van mobiele telefoon. Serlier-Van den Bergh: "Het veroorzaakt meer vluchtigheid is mijn indruk. Kinderen worden bij hun opgroeien en in de opvoeding minder getraind in de uitstelfunctie: je concentreren op een zaak of probleem, de aandacht er bij kunnen houden voordat je oordeelt of in actie komt. De langzame, verdiepende manier van denken wordt minder geprikkeld dan snel associëren en handelen. Ik heb leerlingen bij twee protestantse scholen onderzocht. De regelmatig kerkgaande kinderen onder hen leerden een uur stilzitten. Op school zag ik dat zij zich makkelijker verdiepten in lesstof en zich minder lieten afleiden. Taaldenkers onder hen komen echter in de verdrukking door toenemende filmpjescultuur en dagelijkse korte berichten op het beeldscherm. De overvloed aan beeldprikkelers tegenwoordig." Vroeger leerden kinderen ritmisch zingend met de klas gezamenlijk de tafels van vermenigvuldiging uit hun hoofd; een effectief leermiddel voor zowel beeld- en taaldenkers. De klassikale gezamenlijkheid in het

onderwijs heeft nu een meer 'zoek het zelf uit' karakter gekregen. Kinderen vallen voor 'leren' meer terug op zichzelf en hun persoonlijke eigenschappen. Vooral taaldenkers hebben belang bij stap-voor-stap educatie: gestructureerde uitleg en instructie door een leerkracht. "Onderscheid in taal- en beelddenken is niet veroordelend en bepaalt niet intelligentieniveau zoals gezegd," benadrukt Serlier-van den Bergh. "De ene basisvoorkeur is niet minder dan de andere. Maar meer vluchtigheid in informatieverwerking kan de neiging tot sneller oordelen verhogen. Dat kan ook polarisatie tussen mensen bevorderen: in hun persoonlijke omgang en in maatschappelijk debat. Over die trend maak ik me zorgen."

Blijf in gesprek

Hoe beleven taal- en beelddenkers eigenlijk kerk en geloof? "Een katholieke mis vier je," zegt Serlier-van den Bergh. "Het is geen oefening in kennisoverdracht zoals op school." Daarbij is de katholieke traditie rijk voor taal- en beelddenkers: "Er is luisteren naar het Woord met de mogelijkheid visueel geraakt te

worden door kunst en afbeeldingen in de kerk. Je ziet en beleeft rituelen van eucharistie en communie, wierook en kaarsen branden, de handelingen van misdienaren. Eucharistieviering wordt altijd voorafgegaan door boetedoening. Meerdere zintuigen en stemmingen worden zo aangesproken." Hoe ga je als kerk en samenleving om met toenemende vluchtigheid en polarisatie tussen mensen? Daar is Annemaaïke Serlier-van den Bergh stellig over: "Zoek altijd de dialoog is mijn overtuiging. Blijf aansluiten bij wat er speelt in de maatschappij, onder jongeren en bij andere kerkbezoekers. Religieus leven is niet alleen het Woord, maar ook het doen van broederschap en caritas, en de ervaring van spiritueel mysterie. Koppel talig denken aan verbindend handelen. In kerkelijk pastoraat en parochie ontmoeting, maar ook bij geloofsopvoeding in het gezin en op school. Taal en doen moeten in evenwicht zijn."

BOEK: 'WELKOM BIJ DE TAALCLUB'

Dr. Annemaaïke Serlier-van den Bergh is als onderzoeker en klinisch neuropsycholoog werkzaam bij KNP Trainingen en de Universiteit van Maastricht. Het boek "Welkom bij de taalclub. Over Taaldenkers in een beeldcultuur" is geschreven met journaliste Stella Braam (uitgeverij Nijgh & Van Ditmar; prijs € 21,50). De beleving van 'taaldenkers', jongeren en volwassenen, staat centraal in 20 hoofdstukken. Aan de hand van veel voorbeelden uit het dagelijks leven en de zorgpraktijk van Serlier-van den Bergh wordt verschil in taal- en beelddenken toegelicht. Hoe taal- en beelddenkers in onderwijs, collegiale omgang op het werk, echtelijke relaties en vriendschappen kunnen botsen, maar ook elkaar kunnen versterken. Onbegrepen tieners kunnen er onnodig door vereenzamen of leerachterstanden oplopen, zowel in beroepsgericht VMBO als algemeen vormend HAVO/VWO. Kortom, veel kennis en tips voor onderwijsgevers, pastores en elke andere lezer.

NEGEN DAGEN BIDDEN TOT SINT-JOZEF

Tekst: Bianca Domhof

Naar aanleiding van het Jozefjaar uitgeroepen door paus Franciscus, vroeg uitgeverij Adveniat dertien katholieken om een gebed en een bespiegeling over de heilige Jozef. Een bundel met bijdragen van onder andere kloosterzusters, bisschop Gerard de Korte van Den Bosch en een inspirerend voorwoord van Vincent Blom, plebaan van de kathedraal Sint Jan in Den Bosch.

Volgens de tekst op de achterkant van het boek is de heilige Jozef een voorbeeld in dit moeilijke jaar (als gevolg van de coronapandemie). Paus Franciscus roept een speciaal Jozefjaar uit omdat iemand als Jozef voorleeft wat we hard nodig hebben in tijden van crisis: heiligheid zonder op te vallen met deugden die ons kunnen sterken om het vol te houden. Zoals stille dienstbaarheid, tedere liefde, gehoorzaamheid, aanvaarding, moed, hard werken, leven in de schaduw, rechtschapen bestaan, geduld.

Franciscus gebed

Over de negen waarden van de heilige Jozef laten vertegenwoordigers van religieuze ordes en kerkelijke organisaties hun licht schijnen. Mgr. Gerard de Korte heeft hiervoor onderstaand gebed van Sint Franciscus aangeleverd:

*Heer, maak mij een werktuig
van uw vrede.
Laat mij liefde brengen waar
haat overwoekert
laat mij vergeving brengen waar
beledigd werd
laat mij eendracht brengen waar
tweedracht heerst,
laat mij waarheid brengen waar mensen
dwalen
laat mij geloof brengen waar getwijfeld
wordt.
laat mij hoop brengen waar gewanhoopt
wordt.
laat mij licht brengen waar duisternis
is.
laat mij vreugde brengen waar
droefheid is.*

*En moge ik bij dit alles zoeken,
niet zozeer getroost te worden, dan wel
te troosten,
niet zozeer begrepen te worden,
dan wel te begrijpen,
niet zozeer bemind te worden,
dan wel te beminnen.*

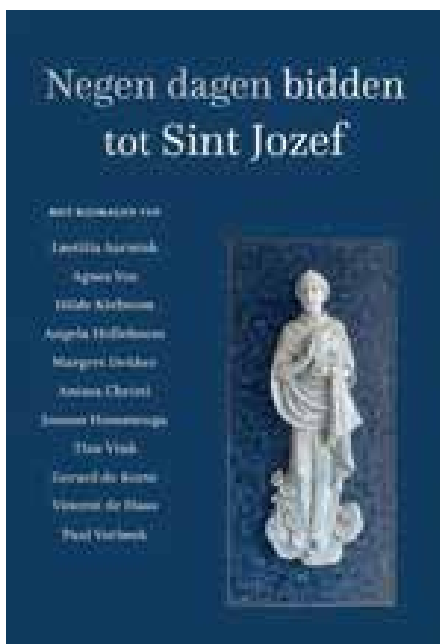
*Want het is door te geven, dat men
verkrijgt,
door zichzelf te verliezen dat men vindt,
door te vergeven dat men vergeving
verkrijgt
en door te sterven, dat men verrijst
tot eeuwig leven.*

Amen.

De bisschop motiveert dit als volgt: 'Dit gebed van de heilige Franciscus is ontroerend. Ik zie hier de contouren van een waarachtig christelijk leven. Het veronderstelt dat Christus steeds meer ons ik mag bepalen. Vanuit de ontvangen vrede van de Heer is het mogelijk om een mens te zijn van geloof, hoop en liefde. Een mens van vergeving, van licht en vreugde.' Ook citeert mgr. De Korte een uitspraak van de Franse pastoor van Ars: 'Als je een ander mens gelukkig maakt, zul je zelf gelukkig worden.' Deze uitspraak leest hij terug in dit gebed. De Korte: 'Leven in overvloed wordt ontvangen als je jezelf in liefde geeft aan God en de medemens. Sint Jozef is daar een stille getuige van.'

Het boekje is een bijzonder mooie uitgave met veel inspirerende gebeden en teksten. Woorden die ook na het Jozefjaar niets aan kracht gaan inboeten!

'Negen dagen bidden tot Sint Jozef' is een uitgave van Adveniat in Baarn. Een bundel met bijdragen van Laetitia Aarnink, Agnes Vos, Hilde Kieboom, Angela Holleboom, Margret Dekker, Anima Christi, Jeanne Hommenga, Tine Vink, Gerard de Korte, Vincent de Haas, Paul Verbeek, Vincent Blom en Ed Smeets. ISBN 978-94-931-61-689.

JOZEF, EEN BESCHEIDEN VADER

Tekst: Piet van der Schoof

In het Nieuwe Testament komt Jozef, de aardse vader van Jezus, naar voren als een bescheiden echtgenoot die zichzelf wegcijfert en op de achtergrond blijft. Dat is echter niet de rol die vaders in de culturen van het Middellandse Zeegebied doorgaans spelen. Iedereen die deel uitmaakt van het huishouden moet hun gezag aanvaarden en dat geldt ook voor inwonende schoondochters en slaven. De vader is immers verantwoordelijk voor het handhaven van regel en orde.

Wegwijs maken

Het is bovendien de speciale verantwoordelijkheid van een vader om zijn zoon een vak te leren. De Wijzen van Israël zeggen hierover: "Wie zijn zoon niet inwijdt in een beroep, is als iemand die hem roverij leert." Ook gaat vanaf de leeftijd van veertien jaar een jongeman hoofdelijke belasting betalen, dus dan moet er geld verdiend worden. Bovendien maken joodse vaders hun zonen wegwijs in de Wet en de Profeten. Ze vertellen de geschiedenissen van Bijbelse helden en leren hun kinderen Psalmen en Spreuken. In de rabbijnse literatuur staat op verschillende plaatsen de ouderlijke verplichting om ook meisjes les te geven.

Timmerman

Het spreekt voor zich dat Jezus zich in het beroep van zijn vader heeft bekwaamd. Een zoon treedt immers in zijn voetspoor en hij kan het trouwens ook niet veel verder schoppen, want in principe moet iedereen binnen zijn eigen stand blijven. Op dertienjarige leeftijd gaat een jongen in de leer in zijn vaders werkplaats. De opleiding is veeleisend en er heerst flinke discipline. Welk beroep Jozef en Jezus uitoefenen weten we overigens niet precies. Theologen hebben het dikwijls over timmerman, maar dat is een te specifieke aanduiding. Vast staat dat het om een technisch vak gaat dat met de bouw of met houtbewerking van doen heeft. Maar vaklieden hadden in die tijd een bredere scholing achter de rug, dan tegenwoordig het geval is. Ze bezitten nogal wat verschillende

vaardigheden. Het is ook mogelijk dat Jozef en zijn zoon Jezus gebouwen hebben ontworpen.

Bouwprojecten

In hun woonplaats Nazareth zullen ze niet veel opdrachten gekregen hebben, want het gaat om een klein bergdorp met een inwoneraantal dat tussen de vijftig en honderd mensen ligt. Ze bewonen er eenvoudige kleine huizen die half in de rotsen zijn uitgehouwen. Het kan goed zijn dat Jozef en Jezus voor hun werk naar het nabijgelegen Sepphoris pendelen, een uur lopen vanaf Nazareth. Sepphoris is de bloeiende residentie van tetrarch Herodes Antipas, die daar volop prestigieuze bouwprojecten realiseert. De stad wordt wel de Parel van Galilea genoemd. Volgens een oude christelijke traditie gaat het hier om de woonplaats van Anna en Joachim, de ouders van Maria.

Niet arm

Jozef kan zijn gezin heel behoorlijk onderhouden. Dat blijkt uit het gegeven dat hij en Maria jaarlijks op bedevaart naar Jeruzalem gaan om daar Pesach, het Joodse paasfeest te vieren. Als Jezus twaalf jaar is gaat Hij met hen mee. Om deze pelgrimage te kunnen maken, moeten inwoners van Galilea over voldoende geld en vrije tijd beschikken. Met de pelgrimsreis is immers al gauw een dag of tien gemoeid. Een andere aanwijzing dat het gezin niet arm is, blijkt uit het gegeven dat Jezus goed onderlegd is in de heilige geschriften. Hij heeft weliswaar niet aan de voeten van de befaamde Farizeze leraar Gamaliël

gezet, zoals de apostel Paulus deed. Niettemin discussieert Jezus op gelijk niveau met Farizeeën en andere schriftgeleerden. Hij heeft de gelegenheid gehad om bij de Farizeeën in de leer te gaan en dat zien we terug in zijn opvattingen. Dat is lang niet voor iedereen weggelegd.

Vroeg overleden

In het begin van de evangelieën over Jezus brengen de evangelisten Jozef ter sprake, maar daarna vernemen wij niets meer over hem. Waarschijnlijk is hij al vroeg overleden. Het komt vaak voor dat de echtgenoot veel eerder overlijdt dan zijn echtgenote. Een meisje trouwt namelijk op heel jeugdige leeftijd, terwijl de bruidegom al een stuk ouder is. In dit geval betekent het dat Jezus de verantwoordelijkheid voor zijn moeder erbij kreeg toen zijn vader Jozef stierf.

BISDOM TIENERS STARTEN IN KLIMBOS GROLLOO

Tekst: Elise Janssen, Jongerenplatform

Het Jongerenplatform van het noordelijk bisdom is op 29 augustus het kerkelijk seizoen '21-'22 begonnen met een bijzondere startactiviteit! Ruim 35 tieners zijn wezen klimmen in het klimbos te Grolloo. De dag begon met eucharistieviering in de kerk van Assen, waarbij meerdere jongeren hebben geholpen. Na de lunch volgde vertrek naar Grolloo. Daar ging iedereen hoog de bomen in, inclusief bisschop Van den Hout! Angsten zijn overwonnen, gewaagde sprongen gemaakt en ook het tokkelen over het water ontbrak niet. Een goede start van wat een mooi seizoen belooft te worden!

Van 26 tot 28 november organiseert het Jongerenplatform opnieuw een tienerweekend bij de Blauwe Zusters in Heiloo. Ook voor de tweede helft van het seizoen staan leuke activiteiten op het programma, waar binnenkort meer over bekend wordt. Kijk op de jongerenpagina op de bisdomwebsite of houdt de sociale media in de gaten.

Al onze activiteiten bieden we voor een gereduceerde prijs aan zodat het voor alle jongeren financieel mogelijk is om mee te doen. Daarom zijn we ook altijd op zoek naar financiële ondersteuning. Mocht u in de gelegenheid zijn om wat te geven dan zijn we daar namens de jongeren zeer dankbaar voor.

Jongerenwerk van ons bisdom kunt u steunen met een gift of donatie via bankrekeningnummer: NL 42 INGB 0670 2655 78 t.n.v. Bisdom Groningen – Leeuwarden o.v.v. 'gift jongerenwerk'.

Een reactie van een van de deelnemers, Rebecca-Faye Meijer:

"We verzamelden bij de kerk in Assen en hadden eerst een viering met jongeren uit het hele bisdom. Natuurlijk was de viering onder leiding van monseigneur Van den Hout. Zoals gewoonlijk was het een mooie viering, maar deze was extra speciaal omdat er alleen maar jongeren bij waren. Daarna hadden we een lunch op het voorterrein van de kerk. Met lekkere broodjes en ranja. De lunch was behalve lekker ook erg gezellig. Elkaar (weer) ontmoeten was een mooie beleving.

Vervolgens reden we in een aantal auto's naar het klimbos in Grolloo. We kregen uitleg over de zekering en veilig klimmen in het bos. Daarna gingen we naar een trainingskoers, waar we konden oefenen. Vervolgens het echte werk: we gingen al gauw

hoog de lucht in! Het was erg leuk, ook om met anderen te kletsen terwijl je aan het klimmen bent. Ik vond het persoonlijk heel erg leuk en zeker voor herhaling vatbaar!"

DRIE PAUSEN EN ST.-JOZEF

Verschillende pausen zetten de heilige Jozef hoog in het vaandel. Enkelen vaardigden besluiten uit in dit kader. We noemen er hier drie.

spreek!

Tekst: Lammert de Hoop

Pius IX: Jozef beschermheilige van de universele wereldkerk

Een van de langstzittende pausen was Pius IX in de 19e eeuw. Bij zijn pontificaat (1846-1878) was het eerste Vaticaans Concilie, dat ondermeer besloot tot onfeilbaarheid van pauselijke uitspraken over geloof en moraal. Het is een woelige tijd met opkomst van liberalisme en scheiding van kerk en staat die de RK kerk in het defensief bracht. De onafhankelijke kerkelijke staat met Rome als hoofdstad in midden Italië

kwam zelf in het nauw door politieke en militaire strijd om de eenwording van Italië. Deze omstandigheden spelen mee bij oproepen aan Pius IX voor zijn decreet op 8 december 1870, waarin hij de heilige Jozef verheft tot beschermheilige en patroonheer van de universele katholieke kerk. De afkondiging van het Jozefjaar 2021 op 8 december 2020 is precies honderdvijftig jaar na het decreet van Pius IX.

Benedictus XVI: de stilte van St.-Jozef

De voorganger van paus Franciscus benadrukt in de 21e eeuw de geestelijke betekenis van de heilige Jozef. In een wereld die "te lawaaiig is en niet aanmoedigt om de stem van God te beluisteren en te overwegen" zouden christenen "zichzelf moeten toestaan 'besmet' te worden door de stilte van Sint-Jozef". Aldus paus Benedictus bij een angelustoespraak op de laatste zondag van advent. Hij wijst op de rol van Sint-Jozef die verder gaat dan formele vader en kostwinner. Jezus als mens krijgt van zijn 'vader' Jozef een 'robuuste innerlijkheid' mee die de 'superieure rechtvaardigheid'

veronderstelt die Hij later zijn leerlingen zal bijbrengen." Stilstaan bij St.-Jozef is doordrongen raken van het geloofsmysterie, zegt Benedictus. "De stilte van Sint-Jozef komt voort uit de overweging van het mysterie van God, in een houding van totale beschikbaarheid voor diens goddelijke verlangens. Die stilte is geen innerlijke leegte, maar volheid van geloof die hij droeg in zijn hart en die iedere gedachte en handeling begeleidde." Benedictus' overweging bij St.-Jozef brengt dit onder woorden (zie kader).

Franciscus: respectvol en gevoelig vaderschap

Franciscus staat in zijn apostolische brief *Patris Corde* ('Met een vaderhart'; 2020) stil bij de sociale betekenis van Jozef voor de Heilige Familie. Gelovigen kunnen in de vaak onopgemerkte St.-Jozef "een steun en gids in moeilijke tijden vinden" zegt de paus. Want: "Ook degenen die in de schaduw lijken te staan, kunnen een ongeëvenaarde rol in de heilsgeschiedenis spelen". Jozef doet dat door zijn rol als man van Maria

en beschermer van Gods Zoon op te nemen met inzet van alle "liefde ten dienste van de Messias die opgroeide in zijn huis". Jozef spreekt ook zijn eigen 'fiat' uit voor aanvaarding van deze rol, zoals Maria dat deed bij de geboorte aankondiging (Annunciatie) en Jezus zijn lijden aanvaardde in de Tuin van Gethsemané. De onvoorwaardelijke aanvaarding van Maria en zijn besluit "haar goede naam, waardigheid en leven" te beschermen is een voorbeeld in deze tijd, zegt Franciscus: "In onze wereld waar psychologisch, verbaal en fysiek geweld tegen vrouwen vandaag de dag zo duidelijk aanwezig is, is Jozef het voorbeeld van een respectvolle en gevoelige man." Hij onderstreept de "creatieve moed" van Jozef een stal te vinden en tot "thuis te maken voor Gods Zoon die in de wereld kwam", en later het kind en de moeder te beschermen tegen de dreiging van koning Herodes. "De Heilige Familie kreeg te maken met heel concrete problemen, zoals zoveel gevluchte broeders en zusters die hun leven riskeren om aan tegenslag en honger te ontkomen." Jozef is daarmee ook patroonheilige voor iedereen die door oorlog, haat, vervolging en armoede

gedwongen wordt zijn vaderland te verlaten. Zoals Jozef als timmerman en beschermer van Christus, die "eerlijk zijn brood verdient om voor zijn gezin te zorgen" een voorbeeld is "voor arbeiders en al degenen die zoeken naar werk en het recht op een waardig leven voor zichzelf en hun gezin."

Overweging van Paus Benedictus XVI

Als ontmoediging u bekruipt,
denk dan aan het geloof van Jozef
Als onrust u overvalt,
denk dan aan de hoop van Jozef,
afstamming van Abraham,
die hoopte tegen alle hoop in.
Als weerzin of haat u aangrijpen,
denk dan aan de liefde van Jozef,
die de eerste mens was
Om het menselijk gelaat van God te ontdekken
in de persoon van het kind
dat door de H. Geest verwekt was
in de schoot van de maagd Maria.

BLIJ IN BOLSWARD

spreek!

Tekst: Bianca Domhof

Na een lange gevaarlijke reis uit Syrië kom je als vluchteling in 2015 in Bolsward terecht. In een paar jaar heb je je daar dusdanig genesteld dat in 2020 het hele gezin de jaarlijkse waarderingsspeld van de Zalige Titus Brandsmaparochie in ontvangst mag nemen. In een notendop is dat het verhaal van de familie Kaltakji: Vanis en Mariam en hun kinderen Betrous en Joelle.

“Wij zijn heel blij in Bolsward”, zegt Vanis, stralend bij zijn werk in de winkel met Arabische kruidenierswaren, waar ook typisch Syrische gerechten en maaltijden worden verkocht voor de streekmarkt ‘Boalserter Merke’. In het Syrische Aleppo bestierden hij en echtgenote Mariam een groothandel in kruidenierswaren. “Een beetje hetzelfde werk,” zegt Mariam. “De naam van onze winkel nu betekent voor ons: bedankt Bolsward. Bedankt voor de kans die we kregen van de gemeente en van stadsbewoners om een bestaan op te

bouwen en een winkel te openen. Veel mensen stimuleren en helpen ons. Het is hier rustig en vredig. We willen groeien in ons werk en hebben allerlei plannen. Meteen na aankomst zijn we opgenomen in de katholieke geloofsgemeenschap en geholpen met van alles. Mensen uit de kerk werden vrienden. Eigenlijk nog meer: ze zijn onze nieuwe familie. We voelen ons hier thuis."

Hulp

Vanis belandde eerst in zijn eentje in Bolsward, na een lange gevaarlijke reis uit Aleppo, waar hun winkel was verwoest en ze hun leven niet meer zeker waren. Via het COA en verschillende AZC's kwam hij in Fryslân terecht. Over de reis en ontberingen onderweg wil hij niet veel zeggen. Hij benadrukt dat hij in Bolsward veel hulp kreeg van een groep mensen in de katholieke geloofsgemeenschap. Onder andere bij papierwerk rond hun gezinshereniging: "Hulp bij alle vragen die ik moest beantwoorden, voordat

Mariam en Betrous hier ook naar toe konden komen." Ze benadrukken opnieuw hoe blij ze zijn met de vrijheid die ze in Nederland ervaren.

Rituelen

In Syrië waren ze lid van de Syrisch Orthodoxe Gemeenschap. In Bolsward voelen ze zich ook thuis in de katholieke gemeenschap. "Er zijn eigenlijk niet grote verschillen, er zijn alleen een aantal andere rituelen. Een hoogtepunt voor ons was de doop van Joelle in de basiliek van Bolsward door een Syrisch Orthodoxe priester." Zoon Betrous is al een paar jaar actief als misdienaar. "Het geloof is voor ons gezin erg belangrijk", vertelt het echtpaar. "We geven dat onze kinderen mee. Hoe klein ze ook waren, we hebben ze altijd meegenomen naar de kerk. Betrous vindt het fijn om misdienaar te zijn. Wij vinden het wel verdrietig dat het lijkt alsof veel mensen in Nederland het geloof zijn kwijtgeraakt."

SINT-JOZEF DIENT HUIZENMARKT

Met de huidige gekte op de huizenmarkt is het nauwelijks voor te stellen. Minder dan tien jaar geleden stond menig huis een jaar of langer te koop. Makelaars braken zich het hoofd erover. Tot het bericht doorkwam dat de heilige Jozef helpt. Wat lang te koop stond was ineens verkocht...

spreek!

Tekst: Bianca Domhof

De makelaars haalden vreemde toeren uit: adverteren, beloningen, grote bijlagen in de lokale krant, openhuis routes, etc. Totdat via internet en sociale media het bericht rondging dat je een beeld van de heilige Jozef op de kop in de grond moest begraven, liefst dicht bij de voordeur. Voor wie geen tuin had: een bloempot met aarde kon ook. En warempel, al snel kwamen de verhalen. Huizen die jaren te koop stonden werden ineens verkocht.

Sint-Jozef was timmerman en is daarom beschermheilige van de huizenbezitter. Op www.sint-jozef.nl, een website over de heilige, staan instructies voor gebruik van zijn beeld voor huisverkoop. Het gezicht van Jozef moet naar het huis gekeerd zijn. De verkoper moet minstens negen dagen Sint- Jozef gebeden opzeggen. Ook die zijn op de website te vinden (zie kader).

Het dagblad Trouw van 8 oktober 2013 publiceerde een interview met een makelaar die hier heil in zag. Hij had een voorraad Jozefs van een beeldenwinkel opgekocht om ze aan zijn cliënten uit te delen. Er zijn

veel meer verhalen. Piet Diemeer, volkshistoricus uit Heemskerk, vertelt over zijn ervaringen op de website www.lichtoplegenden.nl/heilige-jozef-voor-al-uw-makelaarszaken: "De heilige Jozef kennen wij natuurlijk als de pleegvader van Jezus. Hij is onder meer de patroonheilige van timmerlieden en arbeiders, van België, en huizenbezitters is hij welgezind. Een vriendin van mijn schoonzus had haar huis in Castricum al een tijd te koop staan en een nieuwe woning intussen aangeschaft. Maar de situatie hield lang aan en werd steeds zorgelijker. Op een dag dook het verhaal op dat als je een beeld van Sint-Jozef in de tuin begraaft met het gezicht naar beneden, de verkoop snel zal volgen. Piets schoonzus klopte aan bij de volkshistoricus om een beroep te doen op het Jozefbeeld uit zijn heiligenverzameling. Piet weigerde maar later was het beeld opeens van de sokkel verdwenen! De schoonzus had er alles voor over om haar vriendin te helpen; het beeld was in een onbewaakt moment meegenomen. Het werd netjes in de voortuin van de onverkochte woning begraven met het gezicht naar beneden. En geloof het of

niet: binnen vier dagen was het huis verkocht!

De vriendin nam het zekere voor het onzekere en vroeg of Sint-Jozef in de grond mocht blijven zitten tot de overdracht bij de notaris was afgerond. Dat mocht en zes weken later kreeg Piet zijn beeld terug. Kleurloos, gehavend en met een los hoofd staat hij weer op zijn sokkel.... maar een kniesoor die daar op let. Piet Diemeer is een bijzonder verhaal rijker, en de bevriende dame geniet zorgeloos van haar nieuwe woning. Een goed verhaal moet je niet kapot checken; baat het niet, het schaadt ook niet, toch? Het schreeuwend woningtekort anno 2021 roept wel deze vraag op: Helpt het omgekeerd ook? Stel, je stopt een Jozefbeeld in de grond in de buurt waar je wilt wonen. Wie weet wordt het bod dat je doet op een huis geaccepteerd. Aandacht van de heilige gaat uit naar elke huizenbezitter.

INSTRUCTIETEKST SINT-JOZEFBEELD BIJ HUISVERKOOP

Tekst op de website www.sint-jozef.nl:

"Ons is vaak gevraagd om een gebed/noveen voor het bidden tot Sint-Jozef voor de verkoop van een huis. Na lang aarzelen hebben wij aan die wens voldaan uit liefde voor de heilige. Wat ons tegenhield was het feit dat wij het jammer voor Sint-Jozef vinden - als onverhoopt de verkoop niet doorgaat - dat men Sint-Jozef de schuld geeft. Soms weten we niet wat de reden is en moeten we geduldig afwachten. Dus beste vrienden van Sint-Jozef, hier de veelgevraagde gebeden en noveen, maar verwijt Sint-Jozef nooit iets. Wij wensen alle vrienden van Sint-Jozef zijn hulp en wijsheid toe.

Wat te doen bij de verkoop van een huis:

1. Maak een gat in de grond, groot genoeg om het Sint-Jozef beeldje (in beschermende omslag) verticaal te begraven.
2. Plaats het beeldje omgekeerd in de grond.
3. Plaats dit omgekeerde beeld met het gezicht naar het huis dat wordt verkocht.
4. Bid 9 opeenvolgende dagen de noveen tot Sint-Jozef (tekst: zie www.sint-jozef.nl).
5. Zodra het huis is verkocht, verwijder het Sint-Jozef beeld uit de grond.
6. Plaats het Sint-Jozef beeld op een ereplaats in uw nieuwe huis.

Zie ook: www.lichtoplegenden.nl/heilige-jozef-voor-al-uw-makelaarszaken/www.sint-jozef.nl

'WONDERLIJK': DE ONTSLUITING VAN MIRAKELN

spreek!

Tekst: Bianca Domhof

In 2020 verscheen in Bolsward het boek 'Wonderlijk': over een middeleeuwse mirakelboek met wonderverhalen over het beeld van Maria van Sevenwouden. De redacteurs pastoor Arjen Bultsma en Marga Claus vertellen over deze unieke heruitgave. "Religieuze wonderverhalen zijn universeel en nog altijd actueel onder de mensen."

Pastoor Bultsma: "Het idee om het mirakelboek opnieuw uit te geven begon in 2011 toen pastoor Jan van der Wal zijn taak aan mij overdroeg. Jan wees me erop dat in 2015 een heugelijk moment zou zijn. Het houten beeld van Maria van Sevenwouden in onze basiliek, bestaat dan 500 jaar als mirakelbeeld sinds middeleeuwse tijden (zie kader: 'Maria mirakel in 1515'). Het jubileum is in 2015 groots gevierd. In processie is het houten Mariabeeld door de stad gedragen. Het middeleeuwse mirakelboek over OLV Maria van Sevenwouden lag ter bezichtiging in het Titus Brandsma Museum. In het mirakelboek zijn tientallen wonderverhalen opgetekend van mensen uit Bolsward en verre omtrek. De wens tot heruitgave kwam op in de aanloop tot het 400-jarig bestaan van de voormalige Sint Franciscusparochie te Bolsward. Bultsma: "Dat feest leek een goede gelegenheid het Bolswarder mirakelboek nieuwe bekendheid te geven; al is het feest

door de corona uiteindelijk niet doorgegaan. Mariakenner Marga Claus heb ik gevraagd mee te doen aan de heruitgave, evenals uitgever Leo Fijen, directeur van uitgeverij Adveniat."

Hertaling

Van idee naar boekuitgave duurt dan nog tot begin 2020: het moment dat het mirakelboek opnieuw het licht ziet. Arjen Bultsma, tevens vicaris en kanselier van het bisdom Groningen-Leeuwarden, is zichtbaar enthousiast: "Van het middeleeuwse origineel bestaan twee kopieën, een in Bolsward en een in het gemeentearchief van Utrecht. Met het oog op de publicatie en hertaling in hedendaags Nederlands heb ik de meeste verhalen zelf overgetypt. Dan komt het nog meer binnen bij jezelf." Co-auteur en Mariakenner Marga Claus had een paar boeken over Maria op haar naam staan. Onder meer 'Completen' (in 2017 vertaald als 'Completen') en in 2015 de 'Mariamonologen'. Ze woont in het naburige Friese Winsum: "Als bekeerde

katholiek ben ik erg geïnteresseerd in alles rond Maria. Ik ben alleen geen bevoegd vertaler van oud-Nederlands." Voor de hertaling van de mirakelverhalen uit middeleeuws Nederlands zocht ze samenwerking met de Fryske Academie: "Daar bestaat veel kennis over het oud-Fries en oud-Nederlands, de taal van het mirakelboek. Ik heb heel prettig met hen samengewerkt; soms was het net puzzelen. Ik ontdekte in het mirakelboek ook dat in mijn vorige woonplaats Easterein (Oosterend) in Friesland ook een wonder was gebeurd."

Wonderen

Het mirakelboek beschrijft 97 wonderverhalen. Het boek 'Wonderlijk' kent daarnaast een keur aan gastauteurs met beschouwingen over het wondererfaringen van mensen. Waren die moeilijk te vinden? "Absoluut niet," zegt Arjen Bultsma. "We hadden met uitgever Leo Fijen een lijst van mogelijke auteurs

opgesteld. Bijna iedereen reageerde positief op onze uitnodiging. Het thema van *Wonderlijk* is ook breder dan het mirakel van Bolsward: de onderliggende geloofsthematiek is volgens de schrijvers universeel. Zo hebben ook islamitische en joodse auteurs bijgedragen, naast christelijke voorgangers zoals bisschop Van den Hout. Een wonderverhaal is een gesitueerd verhaal over een nare, soms levensveranderende gebeurtenis, die zich ten goede keert. Dit is geen specifiek christelijke ervaring, en het is ook niet tijdgebonden. Wonderen gebeuren nog steeds, zeggen de mensen. De uitdaging is vooral een vorm te vinden om dat in deze tijd te vertellen. Welke taal geef je er aan? *'Wonderlijk'* is een universeel en niet tijdgebonden boek geworden."

Favoriet

Hebben de redacteurs een favoriet wonderverhaal? Marga Claus niet, zegt ze, zij vindt alle gebeurtenissen bijzonder en wonderlijk. Arjen Bultsma zegt na enig nadenken: "Het verhaal van Ids de Boer vindt ik bijzonder. Omdat het in de Tweede Wereldoorlog speelt, dus eigenlijk nog deze tijd. En omdat het heel goed is voor te stellen. Meer zeg ik er niet over, dan moet je het verhaal zelf lezen." Bultsma is blij met de bijdragen van wetenschappers, kerkleiders en

enkele bekende Nederlanders: "Het zijn indrukwekkende en waardevolle beschouwingen, omdat ze soms ook eigen ervaringen delen. De verscheidenheid aan teksten plus het beeldmateriaal van het Catharijne Convent vormt de kracht van het boek."

Toegankelijk

"Het is nu een voor iedereen toegankelijk mirakelboek," vindt Bultsma. "Ook omdat er voor iedereen iets herkenbaars in zit," vult Claus aan, "en het valt op door prachtige

vormgeving." Volgens Bultsma kon dat ook omdat ze beschikten over prachtige foto's van de stadsprocessie in 2015 bij de herdenking van 500 jaar Maria van Sevenwouden. De abdis van het klooster in Megen verwoordde het als volgt: 'Dit gaat niet over magie, maar over iets hogers.' Beter kan je het niet verwoorden vinden beide redacteurs.

'Wonderlijk' is een uitgave van Adveniat. ISBN 9789493161146 €19,95
Het boek is in elke boekhandel te bestellen.

MARIA MIRAKEL IN 1515

In 1515 werd de stad Bolsward aangevallen en geplunderd door de Zwarte Hoop, een bende van Saksische huurlingen. De kapel van Onze Lieve Vrouwe werd in brand gestoken, waarbij het eikenhouten Mariabeeld in de stadsgracht werd gegooid. Maar op wonderlijke wijze bleef het beeld recht overeind staan, aldus het mirakelboek: "....dat het niet plat liggende dreef in het water, zoals natuurlijk was, maar opwaarts staande dreef". Het wonderverhaal bleef verbonden met het Mariabeeld, dat teruggeplaatst werd in een nieuwe kapel voor OLV Maria van Sevenwouden. Tal van wonder verhalen van mensen, na het aanroepen van Maria bij het beeld, deden sindsdien de ronde en werden opgetekend in een zgn. 'mirakelboek'. Het houten Mariabeeld dateert van eind 13e eeuw. Het is intussen ruim 700 jaar oud en is te zien in een nis van de Franciscusbasiliek te Bolsward.

JOZEF IN EEN GRONINGER STAL

Tekst: Saskia van Lier

Met 'verheughen int hert' gaan we op zoek naar Jozef in Loppersum. Hij is afgebeeld in de Mariakapel van de oude Petrus en Pauluskerk aldaar. In 1642 is de jezuïet Pater Mijleman ons voor geweest. Hij deed zich voor als veekoopman om in het geheim alle overblijfselen van het katholicisme in Groningen op te tekenen. En zodoende bezocht hij ook Loppersum. Hij betrad de – al protestants geworden – kerk en schreef met 'verheughen int hert' dat hij schilderijen in de Mariakapel kon waarnemen.

Kennelijk waren de schilderijen toen nog niet aan het oog onttrokken. Misschien was het teveel gedoe om ze over te witten (kalkverf, stellages, mankracht..), of misschien vonden de mensen ze wel mooi. Misschien had men er geen last van omdat de protestanten tóch niet in deze kapel van hun kerk samenkwamen. Hoe dan ook: in later tijd zijn ze wel degelijk toegedekt geweest om in de 20e eeuw weer ontdekt en gerestaureerd te worden.

Ik snap Mijlemans 'verheugen' wel want in de kapel zijn maar liefst acht schilderijen voor Maria te bewonderen, daterend uit 1490-1500. Ze zitten verspreid over twee gewelven en de scènes beelden de mysteriefeesten van Maria uit. Natuurlijk is ook de Geboorte te zien, waarbij Christus wordt geboren in een tamelijk bouwvallige stal, opgetrokken uit typisch Groninger rode kloostermoppen. Maria knielt in het midden voor het pasgeboren kind. Er zit een flinke scheur in het gewelf; deze was al ver voordat de Groninger bodem begon te beven. Helaas loopt de scheur precies langs het kindeke, maar deze is nog te herkennen. Helemaal links vinden we de os en de ezel, en engelen die uit de hemel neerkomen.

Dan rest nog één figuur op de schildering. Jozef staat wat zijdelings in de stal naar het hoofdtafereel te kijken. Hij leunt op een riek en is aanzienlijk kleiner dan Maria. In de Middeleeuwen werd hij vaker zó afgebeeld, dat duidelijk was dat hij niet de vader van het kind was. In dit geval is hij oud (heeft steun nodig bij het staan), klein (minder belangrijk dan Maria) en hij staat aan de zijkant. Dat is heel anders

dan hoe we Jozef tegenwoordig in de kerststal aantreffen! Vol devotie en naast Maria, als liefhebbende verzorger en vaderfiguur.

U wilt vast deze Maria schilderijen met Jozef in het echt zien. Dat kan. De sleutel van de Petrus en Pauluskerk is tegen een kleine betaling te halen in de Wereldwinkel of Café Spoorzicht in Loppersum.

Colofon

10e jaargang

Nummer 23 | Oktober 2021

Redactie:

Bianca Domhof, Piet van der Schoof,
Agda Wachter, Lammert de Hoop
(hoofd- en eindredactie),
Marlies Bosch (eindredactie)

Fotografie:

Marlies Bosch,

Coverfoto:

Marlies Bosch

Redactieadres:

Bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiusingel 79, 9711 BG Groningen
tel. 050-4065888, redactie@bisdomgl.nl
www.bisdomgl.nl

Vormgeving:

Rizzo Schouten

Opmaak en advertentie-exploitatie:

Mediapalet BV, Heerenveen
tel. 0513-745020

Druk:

Veldhuis Media, Raalte

Abonnement:

SPREEK! Is een uitgave van het bisdom
Groningen-Leeuwarden en verschijnt vier maal
per jaar.

Jaarabonnement: € 15,00

Een abonnement kan elk gewenst moment
ingaan en wordt automatisch verlengd.

Abonnementenadministratie:

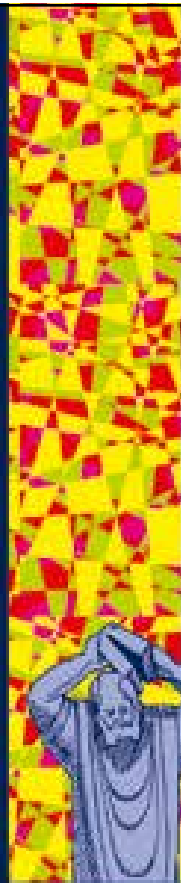
v.bouwman@bisdomgl.nl | tel. 050-4065888

ISSN 2213-8560

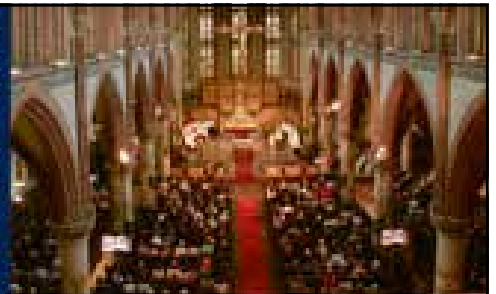
MariaBode

Katholiek nieuws 24 uur per dag actueel

www.mariabode.nl

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

U kunt de verschillende fondsen (bijv. Fonds Diaconie, Fonds Kerkopbouw, Fonds Kadervorming) en activiteiten van het bisdom Groningen-Leeuwarden steunen door middel van een gift of via een periodieke bijdrage.

Deze (periodieke) giften zijn - onder voorwaarden - aftrekbaar van de belastingen. Het bisdom Groningen - Leeuwarden is namelijk aangemerkt als ANBI. Zeer de moeite waard, voor u én voor het bisdom!

Voor meer informatie neem contact op met het econoom van het bisdom.

Wilt u direct eenvoudig en veilig doneren? Gebruik onderstaande QR-code.

RAAD

DE ADMINISTRATIEVE DIENSTVERLENERS

Op basis van een scherp geprijsd abonnement kunt u, als parochie, bij RAAD terecht voor alle administratieve en financieel-zakelijk aangelegenheden.

RAAD JOURE
S.T. Landman,
Westermarwei 1
8501 RA Joure
tel. (0513) 419 439
s.landman@planet.nl
www.raadjoure.nl

U KUNT HELPEN: VUL DE GIRO IN want:

**Een bordje eten iedere dag
is voor heel veel kinderen
niet vanzelfsprekend!**

**Banknummer
NL78 INGB 0005733838**

t.n.v. Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen

**Voor 3 euro per maand
REDT U een arm kind!
Doen?**

JA, ik word donateur en:

☐ Ik machtig de Stichting Missiewerk M.A.W. tot wederopzegging om van mijn rekening af te schrijven het hieronder vermelde bedrag (doorhalen wat niet gewenst is).
1x eenmalig / 1x per maand / 1x per kwartaal / 1x per jaar

Rekeningnr: NL..... Bedrag:.....

Naam:.....

Adres:.....

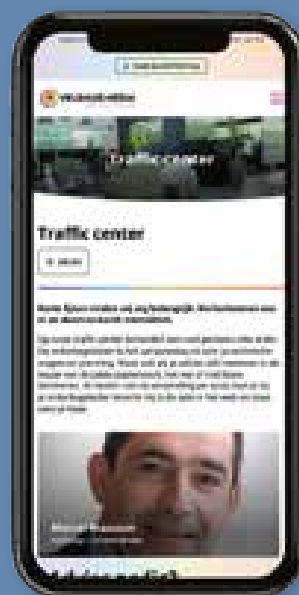
Plaats:.....

Handtekening:

**s.v.p. inzenden naar: Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen**

Magazines en boeken. Dat kunnen we als geen ander.

Hoe? Zie onze vernieuwde website.

VELDHUIS MEDIA
Daar krijg je kleur van!

Kanaaldijk OZ 3
8102 HL Raalte
0572 - 34 97 00

info@veldhuis.nl
www.veldhuis.nl